

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра німецької мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 6 від 20.02. 2019 р.

ПРОГРАМА

(нормативної / вибіркової) навчальної дисципліни

Культурні та правові аспекти перекладу

підготовки Бакалавра

галузь знань 03 Гуманітарні науки

напрямок підготовки 6.020303 Філологія

Програма навчальної дисципліни «Культурні та правові аспекти перекладу»
підготовки Бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035
Філологія, за освітньо-професійною програмою «Мова і література (німецька).
Переклад .»

Розробники: Зубач О.А., канд. філол. наук, доцент
Застровський О. А., канд. філол. наук, доцент
Козак С. В., канд. філол. наук, доцент

Рецензент: Белих О.М., канд. філол. наук, доцент

**Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
німецької філології**

протокол № 10 від 15.01. 2019 р.

Завідувач кафедри: Застровська С. О.

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією
факультету іноземної філології**

протокол № 6 від 17.01. 2019 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету Павлюк А. Б.

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки**

© Зубач О. А., Застровський О. А., Козак С. В. 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подана згідно з навчальним планом спеціальності і представлена у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки 6.020303 Філологія (Мова і література (німецька))	Вибіркова
Кількість годин/ кредитів 120 год. / 4 кредити		Рік навчання 4
		Семестр 8
		Лекції: 22 год.
		Практичні (семінарські): 14 год.
		Самостійна робота: 76 год.
		Консультації: 8 год.
ІНДЗ: немає	Бакалавр	Форма контролю: залік (8 сем.)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	03 Гуманітарні науки 6.020303 Філологія (Мова і література (німецька))	Вибіркова
Кількість годин/ кредитів 120 год. / 4 кредити		Рік навчання 5
		Семестр 10
		Лекції: 16 год.
		Практичні (семінарські): 8 год.
		Самостійна робота: 80 год.
		Консультації: 16 год.
ІНДЗ: немає	Бакалавр	Форма контролю: залік (10 сем.)

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма навчальної дисципліни «Культурні та правові аспекти перекладу» складена відповідно до програми ОКР «Бакалавр» галузі знань 0203 Гуманітарні науки, напряму підготовки 6.020303 Філологія (Мова та література (німецька)). Переклад. Теоретичний курс „Культурні та правові аспекти перекладу” належить до фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін в системі підготовки магістрів із спеціальності «Мова і література (німецька). Переклад».

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Культурні та правові аспекти перекладу» тісно пов'язана з такими навчальними дисциплінами: «Бізнес-курс основної/другої іноземної мови», «Міжкультурна комунікація», «Основи послідовного та синхронного перекладу», «Історія

культури країни основної/другої іноземної мови», «Теорія та практика перекладу», «Німецька мова для особливих потреб» тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Культурні аспекти перекладу.

2. Правові аспекти перекладу.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Метою навчальної дисципліни «Культурні та правові аспекти перекладу» є набуття теоретичних знань із перекладознавства, а саме з аспектів культурного та правового напрямів, й розвиток практичних вмінь з метою інтерпретації текстів / документів різних типів, а також підготовки студентів до написання курсових, та магістерських робіт.

Методологічна основа курсу передбачає дотримання положення про діалектичну нерозривну єдність форми та змісту, зокрема взаємозв'язок граматичних, лексичних, словотвірних, стилістичних та інтертекстуальних засобів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Культурні та правові аспекти перекладу» є ознайомлення студентів зі станом сучасного перекладознавства, з основними проблемами аспектів культурного та правового перекладу з німецької мови на українську, що полегшує студентам практичне застосування іноземної (німецької) мови та створює основу для науково-дослідницької роботи магістрів. Закріплення та введення в практику теоретичних положень курсу здійснюється на практичних заняттях, в процесі написання рефератів та виступів на науковій студентській конференції.

Після закінчення курсу студент повинен **знати**:

- 50-70 термінологічних одиниць з аспектів культурного перекладу, опанованих під час курсу;
- 50-70 термінологічних одиниць з аспектів правового перекладу, опанованих під час курсу;
- методику, прийоми та засоби, які застосовуються при перекладі ділових паперів та веденні ділового спілкування з рідної мови на іноземну;
- методику аналізу перекладеного матеріалу;
- методику організації та представлення проектної роботи з даного курсу.

Студент повинен **вміти**:

- використовувати всі види перекладознавчої діяльності з дотриманням всіх країнознавчих, лінгвокраїнознавчих, культурних та правових аспектів німецької мови;
- використовувати методику та прийоми послідовного та синхронного перекладу з метою адекватного перекладу культурних та правових аспектів перекладу;
- читати в оригіналі тексти з галузі ділового спілкування та адекватно передавати їх зміст;
- оформлювати письмово тексти ділової кореспонденції;
- передавати граматично та лексично правильно думки та ставлення до проблеми з зазначених аспектів;
- нотувати, реферувати та анотувати матеріали, які використовуються у

- сферах ділового та дипломатичного спілкування;
- робити доповіді, писати курсові, магістерські з перекладознавства.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредитів ECTS.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1: Kulturelle Aspekte der Übersetzung.					
Тема 1. Dolmetscher und Übersetzer (Aufgaben, Pflichten, Rechte). Auftragsannahme, Auftragserfüllung, Auftragsablehnung, Verschwiegenheit, Vertraulichkeit. Schwierigkeiten und Gefahren für den Übersetzer. „Kapitulation“ des Übersetzters.	9	2	-	6	1
Тема 2. Kommunikativ-prozedurales Wissen (Arzt-, Bibliotheks-, Geschäftsbesuch, Restaurantszenarien, Telefongespräche usw.)	15	2	2	10	1
Тема 3. Kulturspezifische Realia und Sachverhalte (historisch-geographische Bezeichnungen und Namen, politische Termini, sozialgeschichtliche Realia, Benennungen von Institutionen und Dienstgraden, Terminologie und Speisekarten usw.)	15	2	2	10	1
Thema 4. Symbolbedeutungen und symbolische Ausdruckformen (Farb-, Blumen- und Tiersymbolik usw.). Übersetzungen von Titeln, Feiertagen und Gesten usw.	15	2	2	10	1
Разом за модулем 1	54	8	6	36	4
Змістовий модуль 2. Rechtliche Aspekte der Übersetzung.					

Тема 5. Übersetzungen von Verträgen (Vereinbarungen, Abmachungen, Kaufverträgen, Mietverträgen, Tarifverträgen usw.).	17	4	2	10	1
Тема 6. Übersetzungen von Gerichtsunterlagen (Anträgen, Petitionen, Gerichtsurteilen, Anweisungen, Beschlüssen usw.).	17	4	2	10	1
Тема 7. Übersetzungen von verschiedenen Hilfsbelegen (Vollmachten, Zertifikaten, Lizenzen, Genehmigungen usw.).	17	4	2	10	1
Тема 8. Übersetzungen im Bereich der Rechtsprechung (Verfassungsrecht, Zivilrecht, Steuerrecht, internationales Recht).	15	2	2	10	1
Разом за модулем 2	66	14	8	40	4
Всього годин	120	22	14	76	8

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1: Kulturelle Aspekte der Übersetzung.					
Тема 1. Dolmetscher und Übersetzer (Aufgaben, Pflichten, Rechte). Auftragsannahme, Auftragserfüllung, Auftragsablehnung, Verschwiegenheit, Vertraulichkeit. Schwierigkeiten und Gefahren für den Übersetzer. „Kapitulation“ des Übersetzters.	15	2	1	10	2
Тема 2. Kommunikativ-prozedurales Wissen (Arzt-, Bibliotheks-, Geschäftsbesuch, Restaurantszenarien, Telefongespräche usw.)	15	2	1	10	2
Тема 3. Kulturspezifische Realia und Sachverhalte (historisch-geographische	15	2	1	10	2

Bezeichnungen und Namen, politische Termini, sozialgeschichtliche Realia, Benennungen von Institutionen und Dienstgraden, Terminologie und Speisekarten usw.)					
Thema 4. Symbolbedeutungen und symbolische Ausdruckformen (Farb-, Blumen- und Tiersymbolik usw.). Übersetzungen von Titeln, Feiertagen und Gesten usw.	15	2	1	10	2
Разом за модулем 1	60	8	4	40	8
Змістовий модуль 2. Rechtliche Aspekte der Übersetzung.					
Тема 5. Übersetzungen von Verträgen (Vereinbarungen, Abmachungen, Kaufverträgen, Mietverträgen, Tarifverträgen usw.).	15	2	1	10	2
Тема 6. Übersetzungen von Gerichtsunterlagen (Anträgen, Petitionen, Gerichtsurteilen, Anweisungen, Beschlüssen usw.).	15	2	1	10	2
Тема 7. Übersetzungen von verschiedenen Hilfsbelegen (Vollmachten, Zertifikaten, Lizenzen, Genehmigungen usw.).	15	2	1	10	2
Тема 8. Übersetzungen im Bereich der Rechtsprechung (Verfassungsrecht, Zivilrecht, Steuerrecht, internationales Recht).	15	2	1	10	2
Разом за модулем 2	60	8	4	40	8
Всього годин	120	16	8	80	16

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Студент виконує такі види діяльності:

1. Ознайомлення з науковими працями українських та німецьких перекладачів, які займались дослідженнями та безпосередньо перекладами текстів культурної галузі та ділових паперів.
2. Створення тематичних словників з аспектів «Реалії», «Фразеологізми», «Культура», «Мистецтво», «Право», «Дипломатія», «Міжнародні відносини» тощо.

3. Укладання словника термінів по курсу „Культурні та правові аспекти перекладу” та словника лексичних відповідників.
4. Укладання словника хибних друзів перекладача.
5. Написання реферату за опрацьованим матеріалом (на одну з тем курсу чи з тем для самостійної роботи).

Теми рефератів

1. Übersetzen und Dolmetschen: Methoden. Schwierigkeiten. Kompromisse.
2. Translatorische Credos der bekannten Übersetzer (Hieronymus, Luther, Schleiermacher u. a.)
3. Kultur- und Sprachbarriere. Kulturelle Unübersetzbarkeit. Kulturgeprägtheit.
4. Kulturelle Kompetenz und Textsinn.
5. Kulturelle Aspekte der Übersetzung.
6. Diplomatische Aspekte der Übersetzung.
7. Rechtliche Aspekte der Übersetzung.
8. Politische Aspekte der Übersetzung.
9. Paralinguistische Mitteln wie Gestik und Mimik in der Übersetzung.
10. Alltägliche Aufträge des privaten juristischen Übersetzers.
11. Dokumente von internationalen Beziehungen.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (маx = 40 балів)							Модульний контроль (маx = 60 балів)			Загальн а кількіс ть балів
Модуль 1				Модуль 2			Модуль 3			
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3, 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8				10
5	5	5	5	5	5					

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, який складається із двох частин: 1) написання тесту (максимум – 30 балів) та 2) усна відповідь (максимум – 30 балів).

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
5	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв’язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними

	положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
4	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.
1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
10-9	Студент ознайомлення з науковими працями українських та німецьких перекладачів. Простежується самостійність у створенні тематичних словників з обраної галузі та словників лексичних відповідників. Словник термінів з дисципліни складений відповідно до вимог. Творчий підхід при укладанні словника хибних друзів перекладача. Реферат виконано на високому рівні. Автор ерудований у досліджуваній проблемі, вміє критично оцінити наукові факти, бачить перспективу дослідження. Основні положення дослідження аргументовані й проілюстровані прикладами.
8-7	Автор компетентний у досліджуваній темі, вміє виділити проблемну ланку в роботі, аналізувати й інтерпретувати факти, володіє науковою термінологією. Простежується самостійність у створенні тематичних словників з обраної галузі та словників лексичних відповідників. Словник термінів з дисципліни складений відповідно до вимог. Творчий підхід при укладанні словника хибних друзів перекладача. Реферат виконано на хорошому рівні. Основні положення дослідження аргументовані й проілюстровані прикладами. Подекуди зустрічаються певні технічні огріхи.
6-5	Автор компетентний у досліджуваній темі, вміє виділити проблемну ланку в роботі, аналізувати й інтерпретувати факти,

	володіє науковою термінологією. При укладанні тематичних словників відсутня системність та недостатній рівень самостійності. Реферат виконано на достатньому рівні. Відсутня самооцінка одержаних результатів. Зустрічаються стилістичні й орфографічні огріхи.
4-3	Робота репродуктивна. Виклад матеріалу самостійної роботи має безсистемний характер. Наявні посилання недоречні. Автор використовує чужу думку при аргументації своєї точки зору. Оформлення реферат не відповідає вимогам. Зустрічаються стилістичні й орфографічні огріхи.
2-1	Самостійна робота виконана хаотично, на дуже низькому рівні. Словники не презентують жодної самостійності. Тема реферату неактуальна, оскільки проблема достатньо повно висвітлена в літературі. В роботі багато зайвої інформації, відсутні посилання.
0	Студент не підготував самостійної роботи.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вивчення курсу закінчується заліком для студентів спеціальності «Мова та література (німецька)». Навчальний курс складається з трьох кредитів. Сумарна кількість балів, яку студент отримує при засвоєнні змістового модуля за 100-бальною шкалою, визначає його підсумкову оцінку, яка відповідає: відмінно, дуже добре, добре, задовільно, незадовільно (з можливістю повторного складання).

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И.С. Письменный перевод. Немецкий язык: Учебник / Алексеева И.С. – СПб.: Изд-во «Союз», 2006. – 368 с.
2. Аликина Е.В. Введение в теорию и практику устного последовательного перевода. - М.: Восточная книга, 2010. – 230 с.

3. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М.: Международ. отношения, 1980. – 342 с.
4. Гильченко Н.Л. Практикум по переводу с немецкого на русский / Гильченко Н.Л. – Спб.: КАРО, 2006. – 368 с.
5. Застровський О. А. Актуальні питання перекладознавства: методична розробка для студентів РГФ спеціальності «Мова та література (німецька)» / Застровський О. А. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – 72 с.
6. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад / Зорівчак Р.П. – Л., 1989. – 216 с.
7. Кам'янець В.М. Відтворення німецьких власних назв українською мовою // Іноземна філологія / Кам'янець В.М. – Вип. 111. – Л. ЛНУ, 1999. – С. 262-270.
8. Кияк Т.Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
9. Ковганюк С. Практика перекладу / Ковганюк С. – Харків: Наука, 1989. – 219 с.
10. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. – К.: Вища школа, 1982. – 165 с.
11. Кундзіч О. Л. Творчі проблеми перекладу. – К.: Дніпро, 1973. – 264 с.
12. Латышев Л.К. Технология перевода: учеб. пособие по подготовке переводчиков (с нем. яз.) / Л.К.Латышев. – М: НВИ – ТЕЗАУРУС, 2000. – 280 с.
13. Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі / за ред. С.О. Швачко та ін. – Суми: СумДУ, 1999. – 195 с.
14. Немецко-русский и русско-немецкий словарь «ложных друзей переводчика» / Составил К.Г.М. Готлиб. – М.: СЭ, 1972. – 448 с.
15. Огуй О.Д. Актуальні проблеми німецько-українського перекладу / Огуй О.Д. – Чернівці: Рута, 2004. – 256 с.
16. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Рецкер Я.И. – М.: „Международные отношения”, 1974.
17. Словарь немецких личных имён. / Сост. Т.С. Александрова, Д.О. Добровольский, Р.А. Салахов. М.: «Русский язык», 2000.
- Флорин С. Муки переводческие: Практика перевода. – М.: Международ. отношения, 1983. – 184 с.
18. Krüger-Lorenzen. Deutsche Redensarten und was dahintersteckt. Wilhelm Heyne Verlag, München, 1990.

Список лексикографічних джерел

1. Німецько-український фразеологічний словник / Сост. Гавриць В.І., Пророченко О.П. – Київ : Рад. шк., 1981. – 382 с.
2. Agricola E. Wörter und Wendungen. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 1992. – 818 S.
3. Duden. Das Bedeutungswörterbuch. Band 10. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2002. – 1103 S.
4. Duden. Das Bildwörterbuch. Band 3. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 1995. – 385 S.
5. Duden. Das Fremdwörterbuch. Band 5. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2001. – 1056 S.

6. Duden. Das Herkunftswörterbuch. Band 7. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 1997 – 840S.
7. Duden. Das Stilwörterbuch. Band 2 – Mannheim, Wien, Zürich: Dudenverlag, 1970 – 846 S.
8. Duden. Die deutsche Sprache zur Jahrtausendwende. Hrsg. Karin M. Eichhoff – Cypes u. Rudolf Hoberg. – Mannheim. Leipzig. Wien. Zürich : Dudenverlag, 2000. – 344 S.
9. Duden. Die Grammatik. Band 4. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 1998. – 912 S.
10. Duden. Redewendungen. Idiomatisches Wörterbuch. Band 11. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 1998. – 864 S.
11. Duden. Zitate und Aussprüche. Band 12. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2002. – 959 S.
12. Karl Friedrich Wilhelm Wander. Deutsches Sprichwörterlexikon. Ein Hausschatz für das deutsche Volk. B. 4, Leipzig 1876 (Neudruck Darmstadt 1977), Sp. 1355.
13. Friedrich W. Moderne deutsche Idiomatik. Alphabetisches Wörterbuch mit Definitionen und Beispielen. – München : Max Hueber Verlag, 1995. – 565 S.
14. Kristian S. Weidenfeld. Lexikon der schönsten Sprichwörter und Zitate. – Berlin : Bassermann, 2000. – 400 S.
15. WDG – Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. Berlin, 1961 – 1977.